

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Libellvs, Qvo Editionis Librorvm De Concordia Sacerdotij & Imperij
consilium exponit, Opus apostolicae sedis censurae submittit, & Reges
Canonum Custodes, non verò Auctores esse docet Petrus de Marca ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

LIBELLVS,

QVO EDITIONIS LIBRORVM
De Concordia Sacerdotij & Imperij consilium exponit, Opus apostolicæ sedis censuræ submittit, & Reges Canonum Custodes, non verò Auctores esse docet Petrus de Marca ordinarius in sacro Regis Consistorio Consiliarius, in Supremo Navarrae Senatu Præses, Visitator Generalis in Principatu Cataloniae & Comitatibus Ruscinonis & Ceritaniae, ad episcopatum Conforanensem à Rege nominatus.

EDITVS BARCINONE ANNO MDCXLVI.

VOCATO ex provincia Benarnensi, & in Sacrum Regis Consistorium adlecto, post expertam per aliquot annos meam erga Dei Ecclesiam & Principem Augustissimum immobilis fidei atque pietatis constantiam, impositum est mihi onus gravissimum *de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae* disserendi. Ut nefas erat detrectare imperium; ita non alienum ab instituto meo esse duxi, si hac quoque in parte, Ecclesiae catholicae & sedis apostolicae causam agerem, cujus majestatem semper colui, eamque sæpissime adversus hæreticos, exemplo majorum meorum, pro viribus meis vindicavi, cum in Benarnensi provincia, labe hæreseos infecta, Præsidis munere fungerer. Sciunt Galli, & exteri, qui historias regni istius florentissimi cum aliqua cura legunt, avorum meorum Ioannis & Hieronymi ejus filij prudentia, fortitudine, addo etiam & auctoritate, qua pollebant, tum ob natalium claritudinem, tum ob munerum in republica gestorum amplitudinem, emergentes in Benarno hæreses compressas primum, dein debellatas, donec Hieronymus avus meus cum ipsa religione catholica, ita volente numine, corrui. Sed uno avulso non defuit alter, qui rem Christianam promoveret, felicitis memoriae Iacobus pater quondam meus: cujus laboribus, adjuncta quoque sollicitudine & industria mea, id effectum est, ut Edicti regij pro restauranda per universas Benarni paræcias religione bonisque ecclesiasticis restituendis lati executio, cavilla-

tionibus hæreticorum per longi temporis moras elusa, ab ipso gloriosissima & immortalis memoriae Rege Ludovico XIII. perpetraretur. Itaque instituti mei & pietatis avitæ retinens, rationes Imperij Gallici in tuendis Privilegiis & Libertatibus suis, in eo positas esse scripsi, ut à summo cultu, quem Christiani omnes sacrosanctæ sedi apostolicæ atque Pontifici Maximo debent, nunquam discederetur. Quare necessario mihi dimicandum fuit cum viris eruditissimis, qui de hisce Libertatibus commentariis editis olim, iis positionibus nituntur quæ catholicae Ecclesiae dignitatem summopere lædunt. Quæ sanè commentationes à tanti nominis viris profectæ, eas radices in quorundam animis egerunt, ut Curiarum supremarum plerique magistratus non aliis ferè auspiciis negotia ecclesiastica dirimant. Itaque prudenter disceptatio illa aggredienda fuit, eo tenore modoque servato, ut juribus & privilegiis regni non derogaretur; quemadmodum sedis apostolicæ auctoritas integra præstanda erat. Quod aliter obtineri non poterat, quàm si disceptatio ad facti discussionem, ommissa juris disputatione, restringeretur. Id verò actum, ea cautione adhibita, ut in neutram partem decisum sit, an usurpatus publica auctoritate à Regibus Christianissimis usus, in variis causarum figuris, legitimus esset, vel è contrario. Par enim erat Ecclesiae Romanae exemplum sequi, quæ coniventibus oculis usum illum tolerat, ut monui in Præfatione Dissertationum, atque hac dissimulatione & indulgentia pacem

concordiamque potestatum, cum ecclesiastica, tum civilis, prudentissimè fovet. Abstinere à referendis contumeliosis illis sedi apostolicæ definitionibus, quas apertè proscripti, nisi operæ à me in eo positæ reddendam rationem esse viderem. Docent itaque celeberrimi apud nos auctores Romanæ communionis, non solum Carolus ille Molinæus, sed præterea clarissimi viri Fauchetius, Pasquierius, Pithæus, Hotmannus, Servinus, aliisque Libertatum Gallicanarum Confarinatores, quamvis non omnes omnia,

I. Pontificem Romanum nullam auctoritatem in Galliis exercuisse ante sextum seculum.

II. Toto illo sexcentorum fere annorum intervallo, Regem solum, post Principes Romanos exactos, Ecclesiæ Gallicanæ ut Caput præfuisse, non autem Papam.

III. Non competere Papæ extra Concilium, ut leges ecclesiasticas condas, quæ Gallos obligent.

IV. Papam à sede & dignitate sua dejici posse, si gravissimum scandalum Ecclesiæ inferat.

V. Nulla in specie licere Pontifici aliquid statuere adversus canones generalium Conciliorum.

VI. Libertates Ecclesiæ Gallicanæ consistere in usu antiqui juris comprehensi canonibus veteris Ecclesiæ, & ad Curias supremas pertinere ut eum usum Senatusconsultis suis paulatim restituant.

VII. Galliis competere jus constituendi summum aliquem Patriarcham, si Pontifex regiis rationibus sese non accomodat.

VIII. Regi liberum esse ut constitutiones ferat in rebus ecclesiasticis; quæ sint ejusdem roboris ac leges de rebus civilibus late.

IX. Curias supremas jus competere in divinis appellacionibus ab abusu, de principali negotio decernendi; quemadmodum sæpe usurpatur in foro.

Adversus regulas illas copiosè disputatum est nova methodo, quæ Gallorum liberalibus ingeniis esset accommodata. Non enim subtilium argumentorum trica, vel scriptorum hujus superioris seculi testimonia cumulata sunt, ut acumine, vel mole, machinæ adversariorum everterentur, sed rebus ipsis ab origine repetitis, argumenta momentaque rationum, historiæ ecclesiasticæ & canonum legumque auctoritati conjuncta sunt, ut ecclesiastica jurisdictio suis fundamentis stabiliretur, ipsoque usu Principibus & populis Christianis accepto confirmaretur. In quo laboratum est adeo felici eventu, ut multis persuasum sit eas definitiones ab istarum rerum imperitis aut Ecclesiæ iniquis hominibus postas fuisse. Quoniam verò de rebus istis vix accuratè disceptari potest quin necesse sit in hæreticos hujus temporis incidere, qui sedis apostolicæ au-

thoritatem convellunt; quæ illi ex antiquitate petunt testimonia, pleraque sincerè & absque cavillationibus explicantur. Qui conatus iis qui apud eos celebriores sunt, & magnam nominis famam obtinent, adeo gratus fuit, ut eorum ingenia ad severiorem informationem suscipiendam paraverit. Itaque sequentes regulas, ex adverso aliarum, variis locis sparsas confutui.

I. Supremam in rebus ecclesiasticis potestatem & auctoritatem per Galliis exercuisse Romanum Pontificem, judiciis ad relationes & appellaciones redditis, ab eo tempore quo fides Christiana in Galliis floruit, ad hanc usque aetatem.

II. Papam jure divino esse universalis Ecclesiæ caput, atque adeo Gallicanæ, quæ illius est membrum.

III. Generalia Decreta à Romanis Pontificibus in Galliis, æquè ac in reliquis provinciis, missa: quæ magno applausu ab Imperatoribus Romanis, deinde à Francorum Regibus post constitutum regnum, ad hoc tempus suscepta sunt.

IV. Nullum esse crimen cujus ratione Papa deponi possit; exceptâ heresicos publicè professæ causâ. Quod verum esse testimonis veterum docetur; & præterea, hanc esse antiquam Ecclesiæ Gallicanæ definitionem demonstratur.

V. Papam solvere posse & dispensare validè & licitè à canonibus Conciliorum generalium, etiam sine causâ publicâ; dummodo hæc dispensatio non tendat ad labefactandum Ecclesiæ statum. Vbi nova planè ratione de toto hoc negotio differitur, juxta juris antiqui regulas atque præsentem usum.

VI. Libertates Ecclesiæ Gallicanæ consistere in usu & praxi Canonum, atque Decretalium, tam veterum, quam recentiorum, easque Libertates non pendere à sola praxi veterum canonum. Vbi ostenditur necessitate cogente Pontifices variis temporibus, pro bono publico Ecclesiæ, ad novas leges condendas progressos.

VII. Papam, præter eum primatum, quo universæ Ecclesiæ præest, solum esse & immediatum Occidentis & Galliarum Patriarcham.

VIII. Regibus verò non competere jus aliquod episcopatum vel metropolim instituendi, multò minus patriarchatum.

IX. Regibus à Deo commissam esse tuitionem Ecclesiæ, ut Edictis suis Decretorum & Canonum promulgatorum executionem urgeant; non autem ut arbitrato suo leges condant in iis quæ fidem aut ecclesiasticam disciplinam respiciunt.

X. Concilij Tridentini regulas fidei omnes, & disciplina præcipuas, Constitutionibus regiis admittas; cetera verò atque adeo Concilium ipsum publicari posse, quandoquæ Regibus Christianissimis constabit nullam esse suspensionem motum ex ea promulgatione in regno excitandum. Quod asseritum est adversus magistratum

Lib. I. De Cœq.
cood. Sac. cap. 2.

Lib. I. cap. ij.

Lib. I. cap. vij.
& ix.

Lib. I. cap. ij.

Lib. ij. cap.
xiv. & xv.

Lib. ij. cap. ij.
& vi.

Lib. I. cap. ij. iv.
v. vj. & vij.

Lib. ij. cap. vij.
& ix.

Lib. ij. cap. vj.
vij. x. xj. xij.

Lib. ij. cap. xvij.

regiorum opinionem, qui ad libertates regni pertinere putant ut Concilium Tridentinum nullo casu vel tempore in regno publicetur.

X I. Appellationum ab abusu ob canones violatos cognitionem restringendam esse saltē, & terminandam eo fine, ut ob scandalum emergens ex novitate executionem interim impediatur ejus judicati quod à iudice ecclesiastico latum erit adversus Canones & Decreta. Atramen hoc prætextu Curiis supremis non licere ut de negotio principali, quod est merè ecclesiasticum, pronuntient, usumque contrarium alienum esse à mente veterum Principum & Regum Christianissimorum.

Non me latet quin aliqua mihi per arduum clavum enitenti exciderint, quæ Romæ variis observationibus perfricta sunt. Sed in iis qui edendi superfluit tomis eam viam insistere decrevi, quæ omnium offensionum causas amoveat. Præcipuè verò in id incumbam, ut monita generalia, quæ priore tomo tironibus præscripta sunt, quò in reddendis judiciis à juris ecclesiastici læsione sint cautiores, rebus ipsis & specialibus causis applicem, in quibus præter Constitutionum regiarum mentem contra canones peccari in negotiis magni momenti frequenter contingit. Tunc latius sese aperiet materia de jure ipso disputandi, ad Canonum & Decretorum pontificiorum auctoritatem vindicandam: quæ in rebus ecclesiasticis sola vim legum obtinent, & ad publicam tantùm executionem regis rescriptis muniuntur. Quæcumque verò ea de re in posterum edam, quemadmodum eas quas evulgavi Dissertationes, ex solenni formula summo sedis apostolicæ iudicio submitto. Scio hac in parte me Gallicanæ Ecclesiæ instituta sequi: quæ in Concilio Turonensi secundo docuit, ad sedem apostolicam pertinere ut quibuscunque Tractatorum scriptis auctoritatem addat, vel demat.

Vt autem illorum metui consulam qui dissimulatam à me & consultò prætermisissam discussionem juris in eo libro suspicantur, lucubrationibus meis ad facti disquisitionem coercitis, ut scilicet liberiùs, quandocunque occasio tulerit, in eam partem vergam quæ Principibus sit benignior, in antecessum de præcipuo totius controversiæ capite, quam sit mea sententia liquidò promam. Præcipuum verò disputationis momentum in eo situm est, ut sciatur an res ecclesiasticæ canone regantur vel lege; id est, an libera sit apud Principes potestas de negotiis ecclesiasticis ex arbitrio suo decernendi, an verò tota illa auctoritas penes Ecclesiam resideat.

Anglo-Britanni, postquam ab Ecclesiæ communionem desceverunt, hoc jus velut exi-

miam regij imperij partem Principibus apertè vindicant; non solum si de disciplinæ articulis, sed etiam si de fidei causâ agatur, eam tamen conditione, ut Episcoporum consilium non respuant, sed decretum vimque legis ecclesiasticæ ab auctoritate Principis pendere doceant. Pragmatici verò Gallicani à fidei quidem definitionibus Principum cognitionem submovent, sed disciplinæ curam propemodum omnem ad ejus imperium revocant.

Quoniam verò utriusque opinionis fundamentum comparatione nititur Ecclesiæ Christianæ cum Republica Iudæorum, ac si Principibus Christianis insignis injuria fieret, si ea illis potestas denegetur quam Reges Iudæorum in Synagoga obtinebant, ut sincerius hujus quæstionis disquisitio instruat, simulque sciatur quid juris in Principes Christianos è Synagoga derivari possit, de pontificia & regia dignitate apud Iudæos pauca dicenda sunt: unde quoque Christi Domini nostri effatum de jurisdictionum discrimine illustrabitur. Universum Reipublicæ corpus à Mose in Arabum desertis fundatæ corpus, è Rege, quem aliquando constituendum decreverant, è Pontifice, Sacerdotibus, Levitis, & Consiliis ita compactum est, ut regnum sacerdotale dicatur in capite xix. Exodi. Distincta quidem erant munia Sacerdotum & Regum, non iis tamen finibus qui apud Christianam Rempubliam præscripti sunt. Belli gerendi & imperij administrandi ratio ad solum Regem pertinebat, ut sacrificiorum rerumque sacrarum in templo administratio penes solos Pontifices erat. Quæ verò de rebus sacris & profanis oriebantur contentiones, ad Regem, ad Pontifices, & Consilia devolvebantur, ita ut quædam esset jurisdictionum commixtio. Præter cetera eminebat Magni Synedrij auctoritas, à quo non erat provocatio: quod constitutum à Mose ex viris LXXI. ita tamen ut Senatores legerentur è splendidioribus familiis; Sacerdotibus ac Levitis, æquè ac ceteris, in hunc cœtum adscitis; potestate Senatoribus per manuum impositionem primùm, deinde sequentibus seculis per verborum formulam collata. Qui auctoritate in hoc amplissimo cœtu præcellerent, si Rabbinorum commentationes sequamur, duo fuere, Princeps Confessus, quem *Nasi* vocabant, à ceteris delectus, qui Mosis locum tenebat. Inter ceteros qui præstabat ætate, primum locum ad Principis dexteram obtinebat, quem *Patrem Consistorij* appellabant.

Pontifex Maximus ab iisdem Rabbinis ad eum confessum adlectus fuisse dicitur, si

aliàs sapientià polleret : aliò qui nisi à Collegiò admiffus , iudicia nec rerum facrarum nec civilium attingebat. Aliis verò Iudæorum magiftris placuit Pontificem Maximum ex vi dignitatis fuæ Senatui adfcriptum , nifi aliquo ætatis aut perfonæ vitio prohiberetur. Omnes tamen ejus dignitatem adeo imminuunt , ut priores in confelfu Synedrj partes Præfidi , quem vocant *Naf* , tribuant. Quidam autem è recentioribus eruditi viri , qui frequenter in novi Teftamenti paginis præcipuam Synedrj auctoritatem Pontifici Maximo delatam vident , ut Iudæorum traditiones cum ea narratione concilient , poft Affamoneorum tempora inductum aiunt ut Pontifex Maximus apud Synedrjum Præfidis auctoritatem ufurparet. Hæc Rabbino- rum figmenta licet in opere *De Concordia* ad exemplum gravium virorum abfque ulla nota retulerim , hic tamen , ubi fententiam meam me prompturum profiteor , inter meas magiftrorum illorum hallucinationes , referre non dubito. Nullus enim ex fcriptura facra locus adduci potefit ex quo vel ariolando faltem colligi poffit illa *Naf* præ Pontifice in Synedrjo auctoritas , vel dignitas. Immo verò , fi fcripturæ veteris quæ in promptu funt teftimonia diligenter expendantur , graviores controverfiæ , tum civiles & criminales , tum de ritibus , Sacerdotis imperio & decreto Iudicis in Deuteronomio committuntur , id eft , pontificiæ & regiæ auctoritati , quæ in Synedrjo permixta vige- bat. Adeo autem in eo confelfu eminebat Pontificis Maximi dignitas , ut Synedrj decreta ab ejus imperio proficifci dicerentur. Quare Iofephus , cui perfpecta erat veteris Reipublicæ adminiftratio , inter cetera Mo- fis inftituta hoc quoque recensuit : *Ne Rex aliquid ardui ageret nifi ex Pontificis atque Senatorum fententia*. Itaque non eft quòd Naf ille à Rabbiniis in scenam productus , Pontificem Maximum loco moveat , cui primus confelfus & rerum gerendarum auctoritas à facra fcriptura & à veteribus perpetuò tributa funt.

Adfçiti quoque erant in earum curarum partem Reipublicæ Iudaicæ Principes , qui Iudicis primùm nomine , deinde verò Regis dignitate imperium adminiftrarunt. Vnde legitur in libris Paralipomenon , Reges non folum res civicas domi militiæque procuraffe , fed etiam religiones cerimoniasque conftituiſſe , aut reftauraffe. David enim octo Sacerdotum ftationes à Moſe conftitutas , fedecim auxit , ita ut viginti quatuor ftationibus facrificiorum ordo eſſet diſtributus. Levitas in claſſes viginti quatuor idem Rex Edicto fuo diviſit , ut faciliùs minifteria ſua Sacerdo-

tibus impenderent. Cantorum ædituorùmque ftationes totidem inſtituit. Eadem cura Solomonem incefſit. ne ceteros Reges enumerem , qui rerum divinarum curam geſſere. Quòd ab iis jure regio tentatum fuiſſe concedo , ne adverſarij diſſimulatam à me fuiſſe vim arguenti conquerantur. Enimvero munus illud uſurpaſſe , quòd vatum prærogativa pollerent , (quò recidit paſſiva reſpondendi ratio à viris eruditis uſurpata) vix mihi perſuadeo. Si enim Davidem excipias , & fortè Satilem , ceterorum nemo inter Prophetas recenſitus eſt. Sed Solomo , Iofaphat , Ezechias , & Iofias , jus & poteſtatem in res facras exercuerunt , quòd ea Regibus auctoritas ab ipſis Reipublicæ Iudaicæ primordiis conceſſa eſſet , ideòque à Moſe decretum eſſet ut eodem unguento delibuti eſſent , quòd è quatuor ſpeciebus aromatum ſemel ab eo confectum , & vaſe corneo inclufum ad ugendos Reges ipſos , Pontifices , Arcam teſtimonij , ceteramque ſacrorum ſuppellectilem per novem ſecula uſque ad Iofix Regis tempus ſufficit. Ceterum non ita merito poteſtatis regiæ imperio res iſtas ſacras Principes attingebant quin ex Synedrj præſcripto aliqua ex parte penderent , ut docuit Iofephus.

Synedrj vires à Romanis infractæ primùm , dein ab Herode quoque imminutæ , tandem poſt Archelai Regis relegationem , Iudæa in provinciæ formulam redacta , penitus extinctæ funt , in ea parte quæ Reipublicæ adminiftrationem contingebat , quæ in Cæſarem optimo jure tranſlata eſt ; ſola quaſtionum legis Moſaicæ diſcuſſione Synedrjo Hieroſolymitano relicta. In eo poſitæ erant res Iudæorum , quando ſubdola interrogatione pulſatus eſt Dominus noſter an cenſum liceret pendere Cæſari , id eſt , utrum ex patrii legibus liceret ſummum Cæſaris in Iudæam imperium hac tributi penſitatione profiteri. Tunc inſpecto numifmate cenſus , apertè reſpondit , quæ ſunt Cæſaris , reddenda Cæſari , & , quæ ſunt Dei , Deo. Quo divini Verbi oraculo non ſolum cenſus penſitatio confirmata eſt , ſed generalibus verbis ſancitum eſt ſummum Cæſaris imperium in Iudæam , & ſecreto duarum poteſtatum conſtituta ; ita ut nec Pontifici nec magno Synedrjo jus aliquod reſiduum fuerit in gravium & criminalium cauſarum diſcuſſione , nec Cæſari in cognitione rerum ſacrarum , ut pater ex variis locis novi Teſtamenti. Quare nulla poteſt in hoc quidem capite inſtitui comparatio inter Synagogam & Eccleſiam : quia quæ apud illam erant permixtæ & confuſæ juridiſctiones , apud hanc ſunt discretæ & omnino ſeparatæ. Neque ſanè de Regibus

Regibus Christianis bene merentur, ut existimo, qui regiae dignitatis auctoritatem in Republica Christiana ex institutis Iudaicis metiuntur, cum apud Reges Iudaeorum non adeo soluta esset & libera rerum gerendarum potestas, quin à magno Synedrio in rebus controversis penderet, ipsamque rerum civilium administrationem cum Pontifice & Senatu, in controversiis saltem ambiguis, Princeps communicaret.

Inspiciendum ergo est absque ullo veteris legis praerudicio, an Principibus Christianis post constitutam à Christo potestatem divisionem aliquid liceat circa res sacras & ecclesiasticas. Antiquitatis sententiam abundè expressit synodorum ille Praefes Osius Cordubensis, dum Constantium Principem, qui se disceptationibus ecclesiasticis immiscebat, officij sui graviter admonet iis verbis, quae retulit Athanasius: *Tibi Deus, inquit, imperium commisit, nobis quae sunt Ecclesiae concedidit. Et quemadmodum qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinae: ita & tu cave ne quae sunt Ecclesiae ad te trahens, magno crimini obnoxius fias. Date, scriptum est, quae sunt Caesaris, Caesari, & quae Dei, Deo.* Elegantissime versantur in hoc argumento Gregorius Nazianzenus orat. xvii. Isidorus Pelusiota lib. iiii. epist. cclxix. Synesius epist. lxxx. Chrysostomus homilia xv. ad 2. Cor. Quare certissima est illa regula quam Felix Summus Pontifex ex mente antiquorum patrum Principibus sequendam proponit, scilicet illis nihil in causis Dei relictum praeter obsequij gloriam, in epistola ad Zenonem data: *Certum est, inquit, hoc rebus vestris esse salutare, ut cum de causis Dei agitur, juxta ipsius constitutum, regiam voluntatem Sacerdotibus Christi studeatis subdere, non praefere, & sacrosancta per eorum Praefules discere potius, quam docere, Ecclesiae formam sequi, non huic humanitus sequenda jura praefigere, neque ejus sanctionibus velle dominari, cui Deus voluit clementiam tuam pia devotionis colla submittere; ne dum mensura caelestis dispositionis exceditur, eatur in contumeliam disponentis.* Quibus addi potest famosus ille Gelasij I. locus relatus in Capitularia Caroli & Ludovici, ut vicem legis publicae in Gallia obtineret, quem Gratianus non omisit.

Sed cum tractatio ista in duo summa genera dividatur, nempe in ea negotia quae regulam fidei, & in ea quae disciplinam respiciunt, per partes est discutienda. Sanè nullam penes Principes spiritualem auctoritatem esse in confesso est apud omnes, cum ligandi & solvendi potestatem & pascendarum ovium curam Petro praecipue & Apo-

stolis ceteris Christus tribuerit, & iis quos ipsi hujus ministerij participes facturi essent. In quo nulla Regum mentio: quibus haec potestas asseri non potest, quae omnem naturam ordinem exsuperat, nisi disertissime illis à Deo collata sit. Christus quidem cum Ecclesiam suam institueret, Regum dignitatem non laesit, sed eam quoque non auxit. Quare Principes Christiani de rebus fidei controversis leges ferre non possunt, cum haec potestas Ecclesiae tributa sit, cui ut columnae fidei Christianae praedicatio secundum scripturarum & veteris traditionis tenorem innitur. Quod apertissime professi sunt ipsi Principes; ut in re certissima argumentis congerendis non sit opus. Vnde cum Valentinianus senior interpellatus esset ab Hypatiano Episcoporum Orientalium Legato, pro restauranda fide quam Constantius pessumderat, respondit teste Sozomeno lib. vi. *sibi, qui unus è laicorum numero erat, non licere se ejusmodi negotiis interponere.* Ceterum quod verbo testatus fuerat, rescripto constituit, nempe fidei causas à Sacerdotibus esse judicandas. Exceptione hujus legis usus est S. Ambrosius, quando recusabat de fide cum Auxentio disputare in consistorio Principis lib. v. epist. xxxv. *Nec quisquam, inquit, contumacem me judicare debet, hoc cum asseram quod augustae memoriae patris tui non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit, in causa fidei vel ecclesiastici alicujus ordinis eum judicare debere qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis.* Haec enim verba rescripti sunt. *Hoc est, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare.* Idem Ambrosius vehementi oratione sacrilegium istud à mente Principum dispellit: *At certe si vel scripturarum seriem divinarum vel vetera tempora retrahentes, quis est qui abnuat in causa fidei, in causa, inquam, fidei, Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare. Mox: Si conferendum de fide, Sacerdotum debet esse ista collatio; sicut factum est sub Constantino augustae memoriae Principe, qui nullas leges ante praemisit, sed liberum dedit iudicium Sacerdotibus.* Theodosius junior Candidianum Comitem Synodo Ephesinae interesse iussit, ea lege & conditione, ut cum questionibus & controversiis, quae circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. *Nefas enim est eum qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere.*

Quamvis autem de fide nihil decernant Principes, attamen exemplo Constantini Magni, Conciliis adesse possunt ubi de fide tractatur, quae communis est aequè laicis ac Clericis. Hoc praese tulit Marcianus Impe-

rator in oratione sua ad Synodum Chalcedonensem Act. iv. *Nos enim, inquit, ad fidem confirmandam, non ad potentiam aliquam exercendam, exemplo religiosi Principis Constantini synodo interesse volumus, ne ulterius populi pravis susceptionibus separentur.* Quare Patricius Florentius mandato Imperatoris Theodosij Synodo Ephesinae habitae sub Flaviano contra Eutychem interfuit, quia tractabatur de fide, ut ait disertè Imperator in rescripto. Quae non sunt accipienda eo sensu, quasi de fide tractare Florentio fuerit liberum; sed ut ostendatur cur adversus regulas, quae laicos à Conciliis arcent, licuerit Florentio interesse tractationibus illius synodi, nempe quia de fide agebatur. Sanè cum legerentur Acta istius synodi, & interlocutio Florentij recitaretur his verbis, *Qui non dicit ex duabus naturis & duas naturas, non dicit rectè*, retulit ille se nihil tale interlocutum. nefas enim sibi esse de dogmatibus decernere. Nicolaus I. in epistola ad Michaelem rationem aperuit cur laici synodis interesse possint, ubi de fide tractatur; nempe *quia fides universalis est, & omnium communis, quae non solum ad Clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos.* Vnde Synodus VIII. can. XII. haerens vestigijs Nicolai, fatetur Principibus liberum Synodis Oecumenicis interesse, quando de fide agitur; quamvis illos à ceteris Conciliis arceat, & ab ipsa fidei definitione, quam à Principibus omnino alienam esse diximus.

Apol. 1.

Si agatur de disciplina canonica, ejus cognitio synodis debetur, non autem magistratibus, vel etiam ipsis Principibus. Vnde Athanasius Concilium Tyrium graviter exagitat ex eo capite quod universae Ecclesiae erat notissimum, scilicet in judicium ecclesiastica nihil Imperatori licere: *Si istud judicium Episcoporum, inquit, quid commune cum eo habet Imperator?* Haec est sententia ejus rescripti à Valentiniano editi, cujus verba superius ex Ambrosiano retulimus, in causa fidei vel ecclesiastici ordinis judicium competere Sacerdotibus, id est, in fidei & disciplinae negotiis. Causae enim ecclesiastici ordinis ad eas quaestiones pertinent quae canonicae dicuntur, ut constat ex Hincmaro, qui locum Leonis I. ubi eadem verba usurpantur egregiè interpretatus est in opusculo quinquaginta quinque capitum capite decimo. Haec sunt ecclesiasticae consultationes à quarum cognitione laicos submovit Theodosius I. I. in epistola ad Synodum Ephesinam superius laudata. Sententia ista quam tuemur, in Concilio Chalcedonensi explicata est à Cecropio uno è tribus Episcopis missis ad vocandum Dioscorum Episcopum Alexandri-

num, qui iudicio synodi stare volebat, nisi cognitioni interessent iudices à Principe delegati. Inanem verò hominis spem his verbis repulit Cecropius: *Quando canonicae quaestiones examinantur, neque iudices neque alios laicos interesse oportet.* Quod ipse quoque Iustinianus disertè fatetur in Novella lxxxij. Et Basilius Imperator in allocutione ad Octavam Synodum Act. x. *Laico cuicumque, inquit, nulla ratione de ecclesiasticis causis disputandi fas esse dico.* Quibus praeverat Marcianus Imperator, qui exemplo suo docuit quid sequi debeant in posterum Principes, quando Clericorum & monachorum disciplina constituenda est. Etenim cum monachorum erga Episcopos cultum & obedientiam, monasteriorum cum consensu Episcopi aedificationem, Clericorum à secularibus negotiis secessionem, & in sibi assignatis Ecclesiis assiduam & sedulam administrationem Marcianus constitui vellet, quia planè haec capita ecclesiasticos ordines attingunt, à quibus publicam auctoritatem Valentinianus senior submoverat, de his noluit legem ferre, sed satius esse putavit ut synodi decreto statuerentur. Protulit haec capita Marcianus, quae relecta publicè à Beroniciano, in canones Concilij iidem verbis relata sunt, Act. vi. *Divinissimus & piissimus Dominus noster ad sanctam Synodum dixit: Quaedam Capitula sunt, quae ad honorem vestre reverentiae vobis servavimus, decorum esse judicantes à vobis haec regulariter potius formari per synodum, quam nostra lege sanciri.* Hinc est quòd de ritibus, ceremoniis, sacramentis, Cleri functione, conditionibus, censura, & disciplina canones à Conciliis, & Decreta à Pontificibus Romanis, tanquam de materia sibi subiecta frequentissimè edantur, & vix ulla proferri possit constitutio veterum Principum, quae hac de re lata fuerit ex mero potestatis secularis imperio.

Secutas quidem hac in parte leges publicas videmus, sed non antecessisse, juxta mentem Iustiniani, qui Novella LXXXIII. ait ipsas leges post canones & ad illos fovendos edi. Quòd discrimen si accuratè expendissent neoterici quidam, non adeo se absurdis opinionibus implicuissent, quibus auctoritatem Principum ultra limites à Deo praescriptos porrigunt. Sanè etsi leges ecclesiasticis & spiritualibus rebus indicere non contineatur intra fines regiae potestatis, at tamen canonicas constitutiones suis etiam legibus tueri ex officio Principes tenentur, ut docet Augustinus ep. l. CLXIV. CLXVI. & alibi. Vnde Sixtus in epistola ad Ioannem Antiochenum ait eleganter caelestem Regem foederatos habere Reges terrarum. Leo

l. epist. lxxxi. ad Leonem Imperatorem in eam sententiam: *Debes incunctanter advertere, inquit, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed etiam maximè ad Ecclesie presidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, & quae bene sunt statuta defendas, & veram pacem is quae sunt turbata restituas.* Alibi idem Pontifex profitetur (nempe epist. xxxiii.) *res humanas aliter tutas esse non posse, nisi quae ad divinam confessionem pertinent, & regia & sacerdotalis defendat auctoritas.* Hinc factum ut singula quaeque Concilia Oecumenica decretis imperatoris confirmata sint, ad tuendam canonum executionem publicam, & compescendos auctoritate Principis, quando opus erit, eos qui rebus semel decisus se contumaces exhibuerint.

Sed quo proposito leges illae de confirmandis Conciliorum decretis ab Imperatoribus ferrentur, Facundus Hermianensis in Africa Episcopus accuratè exprefit. Florebat sub Iustiniano, à quo Trium Capitolorum causam disuti agerrimè ferebat, ideoque multis verbis Principum audaciam exagitat qui canonicas quaestiones ad suum iudicium revocare tentant, eosque ad exemplum Marciani Principis provocat, de quo haec sunt ejus verba lib. xii. cap. l. *Sciens igitur ille modestissimus Princeps Ozia Regi non impune cessisse quia sacrificare presumpsit, quod licitum est singulo cuique etiam secundis ordinis Sacerdoti, multo magis impune cedere non posse cognovit, vel quae jam de fide Christiana rite fuerant constituta discutere, quod nullatenus licet, vel novos constituere canones, quod non nisi multis & in unum congregatis primi ordinis Sacerdotibus licet.* Ob hoc itaque vir temperans, & suo contentus officio, ecclesiasticorum canonum executor esse voluit, non conditor, non exactor. Hic est certus limes quem regia auctoritati in his negotiis praefigere oportet, ne inconsulto trahamur ad eam adulationem, qua Principibus suis totius ecclesiasticae disciplinae summam Graeci deferebant, ut patet ex verbis Demetrii Bulgariae Archiepiscopi ad Cabasilam: *Imperator, inquit, ut communis Ecclesiarum Epistimonarcha existens, & dictus, synodalius praestitit decretis, & robur tribuit, ecclesiasticos ordines componit, & legem dat vite politici eorum qui altari servant, hoc amplius, & iudicis Episcoporum & Clericorum, & vacantium Ecclesiarum electionibus.* Quae verba petita ex libro v. Iuris Graeco-Romani ideo retuli, ut pateat quantum infima illa aetate abesset Graeculorum servitus à constantia veterum. Quamvis, ut verum fatear, non omnes ea tempestate Orientis Episcopi in libertatis ecclesiasticae perniciem conspirarent. Extat enim in Regis Christianissimi

Bibliotheca manuscriptus liber, temporibus Palaeologorum publicatus, quo provinciarum aliquot Episcopi graviter expostulant de retractato ab Imperatore iudicio synodali, quo Patriarcha Constantinopolitanus, quia erat *trisepepiscopus*, quod vitium olim obiectum Gregorio Nazianzeno, dignitate sua dejectus fuerat. Constante aiunt *Epistimonarchiae* potestatem ad quaestiones canonicas dirimendas non porrigi, permittumque Principibus canonum praesidium, non autem dominium. Vnde Pragmatici quoque nostri id colligent, frustra ab iis ambitiosa Demetrii verba in testimonium adduci, cum à Graecis quoque destitutam videant extraordinariae illius auctoritatis propugnationem. Retulisset Graecis verbis elegantissimum illud testimonium, quemadmodum & ceteros quos protuli locos, nisi carerent Graecis characteribus civitatis istius typographi.

Tuitio autem illa, quam Principes canonibus impertiuntur, *ut tutores & vindices vetustatis*, quemadmodum loquitur Iustinianus alicubi, canonum sententiam aliquo pacto egredi non debet. Alioqui irritum est & inane quodcunque Principis Edictum adversus canones in rebus ecclesiasticis latum. Haec est libera illa vox Synodi Chalcedonenfis, in quam patres à iudicibus interpellati simul omnes eruperunt: *Contra regulas Pragmaticum nihil valebit. Regula patrum teneant.* Quod synodi decretum Marcianus Edicto suo firmavit anno CDLIV. in l. *Privilegia. C. de sacros. Eccl. Omnes pragmaticas sanctiones, quae contra canones ecclesiasticos interventu gratiae & ambitionis elicitae sunt, robore suo & firmitate vacuatas cessare precipimus.* Ita ut sententia ista in dubium adduci non possit, in quam Principum aequè ac Synodorum vota conspirant, nempe soli ecclesiasticae jurisdictioni subditas esse tum fidei tum disciplinae ecclesiasticae controversias, ad Principum officium id unum pertinere, ut legibus suis Canonum & Decretorum pontificiorum executionem tueantur & foveant, ea conditione, ut si quid adversum Canonibus & Decretis constituerint, nullum fortiatum effectum.

Harum regularum adeo constans est atque certa definitio, ut regij Consistorij in Gallia proceres Pragmaticorum cavillationibus se circumscribi non patiantur, atque adeo, si quando à regis magistratibus aliquid à constitutionibus ecclesiasticis alienum tentatum fuerit, cura & sollicitudine viri Superillustris PETRI SEQUIERIJ FRANCIAE CANCELLARIJ pro sua erga Ecclesiam & Regem fide, proque ea,

qua pollet, divina ingenij vi & solertia, eruditionis præstantia, atque rerum usu, regij Consistorij decreto in integrum restituatur. Sanè dissimulandum non est in variis causarum figuris cognitionem adversus Clericos à regis magistratibus suscipi, lites de possessione beneficiorum & jurum ecclesiasticorum moras ab iisdem dirimi, & alia quædam nonnulla in foro disceptari, quæ jure communi ad jurisdictionem ecclesiasticam pertinent. Sed eam potestatem usurpant, tum ex privilegio atque ex indulgentia sedis apostolicæ, tum ex pactis cum eadem sede initis; quam alioqui, quatenus Decretis & Canonibus esset contraria, sine dubio abjicerent.

Sed istam nobilem controversiam, ceterasque hujus generis, in quibus inspiciendis me versari oportet, diligentius & cum otio tractabo, quando per regiam majestatem licebit soluto à severioribus ordinandæ Cataloniæ curis, quibus ex ejus mandatis adstringor, ab hac provincia discedere. Interim à pristino colendæ Romanæ Ecclesiæ studio non destiti, publicata elegante illa Vigilij Summi Pontificis epistola decretali hætenus inedita, imò verò etiam incognita, pro confirmatione Quintæ Synodi, de qua tantopere eruditi laborabant. Eam verò epistolam non solum ex arcanis Bibliothecæ regię penetralibus erutam in lucem edidi, sed dissertatione quoque satis accurata, & illius epistolæ fidem ex vetustissimo codice Græco descriptæ, & Vigilij institutum in perplexa Trium Capitulorum disputatione asserui, incautamque Eminentissimi Cardinalis Baroniæ narrationem, quæ Romanæ Ecclesiæ po-

restatem pessumdabat, ex genuino Actorum Quintæ Synodi sensu disjunxi, gratiam à piis tanti viri manibus consecuturus, ob pietatem, ejus exemplo, à me omnium fidelium matri hac in parte studiosè exhibitam. Sanè explicari non potest quantum hujus epistolæ publicatio profuerit ad firmandam apostolicæ sedis auctoritatem erga Concilia generalia, quæ apud Gallicanos Academicorum Magistros, majorum suorum Decretis inhærentes, valde nutabat.

Accessit altera quoque à me confecta lucubratio *De primatu Lugdunensi & ceteris Ecclesiæ primatibus*: in qua novis ex mera antiquitate petitis observationibus, passim Romani Pontificis dignitas amplificatur, ejusque in Metropolitanos per Occidentem & Orientem, explicatis Concilij Chalcedonensis canonibus nondum, ut puto, intellectis, antiquissima primi judicij cognitio demonstratur. Ut autem perpetuum esset mea erga sedem apostolicam observantiæ monumentum, duas illas quas retuli dissertationes in elegantissimum Conciliorum corpus, quod è typographia regia Parisiis nuper prodiit in lucem, excudi curavi; adornatis quoque specialibus singularum Exercitationum editionibus, in earum lectio antiquitatis ecclesiasticæ studiosis facilius pateret, neminemque lateret omnia mea consilia ad reverentiam parenti & magistræ omnium Romanæ Ecclesiæ exhibendam destinari: cujus cognitioni supremoque judicio, ut dixi, atque Innocentij X. Beatitudini, qui hodie divini numinis auspiciis Ecclesiæ unitatem regit, quascunque publicavi lucubrationes devotissimè submitto.

BARCINONE XIX. MARTII MDCXLVI.

SCHEDVLA

ILLVSTRISSIMI VIRI,

PORRECTA ROMANIS,

EDITA BARCINONE ANNO MDCXLVI.

ETRVS DE MARCA ordinarius in sacro Regis Christianissimi Consistorio Consiliarius, in supremo Navarræ Parlamento Præses, ad episcopatum Conforanensem nominatus fuit à Rege immortalis me-

morix Ludovico XIII. die xxviii. Decembris MDCXLII.

Superiori tunc anno publicaverat Librum *De Concordia Sacerdotij & Imperij*: de quo controversia mota fuit Romæ, ac si libertati ecclesiasticæ in quibusdam capitibus adversaretur.